

שאלות חזרה על מסכת נדרים

פרק ג

1. כמה נדרים התירו חכמים ואילו הם?

4, נדרי זירוזין, נדרי הבאי, נדרי שגגות, ונדרי אונסין.

2. הבא דוגמא לנדרי זירוזין, ופרט את דינם וטעמם!

מוכר חפץ ונודר שאינו פוחת מארבעה דינרים, והקונה נודר שאינו מוסיף על שני דינרים, שניהם לא התכוונו לנדר אלא המוכר רצה שיוסיף לו יותר משתי דנרים, והקונה רצה שיפחות לו מארבעה דינרים, ולכך שניהם מתרצים לשלושה. וכיון שמוכח שלכך נתכוונו ולא לנדר, אינו נדר אף שדברים שבלב הוא.

3. מה הוסיף רבי אליעזר בן יעקב על דין זה?

שיש עוד אופן של נדרי זירוזין, באופן שחבירו מדירו הנאה אם לא יאכל עימו, שודאי חבירו התכוין לזרזו לאכול עימו ולא לנדר באמת, ולכן גם כאן לא חל הנדר.

4. מה יעשה אדם שרוצה שלא יתקיימו נדריו כל השנה?

יעמוד בראש השנה [או בכל עת שירצה] ויאמר 'כל נדר שאני עתיד לידור יהא בטל'. וזה מועיל רק אם בשעת הנדר זכר את תנאו ונדר על דעת שיבטל. אבל אם לא זכר את תנאו, חל נדרו. והוא הדין אם זכר את תנאו ונדר אף על פי כן שיהיה נדר, שחלר נדרו.

5. הבא דוגמא לנדרי הבאי, ופרט את דינם וטעמם!

נודר שיאסר עליו מאכל מסוים אם לא ראה המון אנשים כיוצאי מצרים בדרכו. או שאמר שיאסר עליו מאכל מסוים אם לא ראה נחש כקורת בית הבד. במקרים אלו גם כן אין נדרו חל שרק הגזים ויודע בעצמו שלא היה כמו שאמר.

6. הבא דוגמא לנדרי שגגות, ופרט את דינם וטעמם!

נודר שיאסר עליו מאכל מסוים אם אכל או שתה, ושכח שאכן אכל או שתה. או שאמר שיאסר עליו מאכל מסוים אם יאכל או ישתה, ושכח ואכל ושתה. או שהדיר את אשתו הנאה מנכסיו כיון שגנבה את ארנקו והכתה את בנו, ולבסוף נודע לו שטעה במעשיה. כיון שבשעת האכילה שכח את הנדר, או בשעת הנדר שכח את האכילה, ובשעת נדרו בעצם טעה בסיבת נדרו, הוי נדרי שגגות ולא חל נדרו.

7. מה הוסיפו בית שמאי על דין זה?

שאף הרואה אנשים אוכלים מפירותיו, ונדר עליהם הנאה שלא יהנו מפירותיו, ונודע לו שהיו אלו אביו ואחיו עם אנשים אחרים, לגבי אביו ואחיו הוי נדרי שגגות, שלא היה בדעתו לאסור עליהם. ורק על האחרים חל נדרו.

8. האם דין זה לכולי עלמא?

לא, בית הלל חולקים וסוברים שמתוך שהותר הנדר לאביו ולאחיו, הותר אף לאחרים, ומשום שהם סוברים שנדר שהותר מקצתו - הותר כולו.

9. הבא דוגמא לנדרי אונסין, ופרט את דינם וטעמם!

אוסר נכסיו על חבירו אם לא יאכל עימו, ונפל חבירו למשכב או שחלה בנו ואינו יכול להגיע לאכול עימו, או שעיכו הנהר. בכל מקרים אלו לא חל נדרו כיון שאונס הוא זה ועל דעת אונס לא נדר כלל. [ואין זה נדרי זירוזין, כי מדובר במקרה שחבירו חפץ לאכול עימו וביקשו להדירו]. וכן בסוגי אונס שהכריחוהו לידור, לא חל הנדר.

10. _____ אם אנסים

רוצים לקחת את ממונו, מה הדין לגבי נדר?

מותר לו לדור להם שתבואתו תרומה אף שאינה כך. או שהן של המלך אף שאינו כן. [ובשבעה יש מחלוקת בית שמאי ובית הלל אם מותר להשבע, דלביית שמאי שבועה חמורה טפיל]. ומותר לידור לאנסים אף שלא ביקשו ממנו - לבית הלל, אולם לבית שמאי רק אם הכריחוהו לידור.

11. _____ הכריחוהו

לנדור הנאה מאשתו אם פירותיו לא תרומה והוסיף את בניו, מה הדין?

לבית שמאי אשתו מותרת להנות ממנו, שעליה הוא נדרי אונסין, אולם בניו אסורין שכיון שעליהם לא היה אנוס חל נדרו. אולם לבית הלל אף בניו מותרים להנות ממנו, שנדר שהותר מקצתו הותר כולו. ובכל הדינים האלו הלכה כבית הלל.

12. _____ מה דין

הנודר מיורדי הים או מיורדי היבשה?

מיורדי הים: מותר ביושבי היבשה, שהם אין דרכם להפליג בים. מיושבי היבשה: אסור אף ביורדי הים, ואפילו הפליגו לדרך רחוקה, שכיון שסופם לעלות ליבשה נחשבים יושבי היבשה.

13. _____ מה דין

הנודר מרואי החמה?

אסור להנות אפילו מן הסומין, שלא התכוין למי שרואה ממש את החמה, אלא למי שהחמה רואה אותו. ואם היה רוצה למעט סומין היה נודר מן 'הרואים'. [לאפוקי דגים שבים ועוברים שבמעיי אימם].

14. _____ מה דין

הנודר משחורי הראש?

אסור להנות אפילו מן הקרחין, שלא אמר לאפוקי 'בעלי שיער', וכך היו רגילים לכנות את כל האנשים ואפילו בעלי שער שיבה. [לאפוקי נשים שנקראות 'מכוסי הראש', וקטנים שנקראים 'מגולי הראש'].

15. _____ מה דין

הנודר משובתי שבת?

אסור להנות אפילו מכותים שאף הם שומרים שבת, ולא בא לאפוקי אלא גויים שאינם מצווים לשבות בשבת, ורק מהם יהיה מותר לו להנות.

16. _____ מה דין

הנודר מאוכלי שום?

אסור להנות אפילו מכותים שאף הם קיבלו על עצמם את תקנת עזרא לאכול שום בלילי שבת, ולא בא לאפוקי אלא גויים ורק מהם יהיה מותר לו להנות.

17. _____ מה דין

הנודר מעולי ירושלים?

אסור להנות מישראל, אולם מותר להנות מגויים שאינם מעולי ירושלים, ואף מכותים מותר להנות שהם שונאים את ירושלים ובחרו את הר גריזים כמקום מקדשם, וכיון שלא עולים אליה, אין הם בכלל נדרו.

18. מי הם בני _____

נח, זרע אברהם?

בני נח הם רק אומות העולם ולא ישראל שנקראים בני אברהם.

זרע אברהם הם רק ישראל ולא אומות העולם.

בני ישמעאל אינם קרויים זרע אברהם, שנא' "כי ביצחק יקרא לך זרע".

בני עשיו אינם בכלל זרע אברהם ויצחק, שנא' "כי ביצחק" כו', - ולא כל יצחק.

רק בני יעקב קרויים זרע אברהם. אולם גם הגרים קרויים זרע אברהם כי "אב המון גויים נתתיך".

19. איך נוהגים _____

הנודרים הנאה זה מזה?

ישראל שנדר שלא יהנה מישראל: ימכור להם בזול, ויקנה מהם ביוקר וכך לא יהנה מהם.

אם נדר שלא יהנו ממנו: ימכור להם ביוקר ויקנה מהם בזול [אם מסכימים] וכך לא יהנה מהם.

אולם אם נדר שגם לא יהנה מהם וגם לא יהנו ממנו: מותר לו לעשות משא ומתן רק עם הגויים.

20. פרט 6 _____

סיבות לגדלותה של מצות המילה?

א. נכרתו עליה י"ג בריתות.

ב. דוחה את השבת.

ג. שכמעט נהרג משה על ביטול מילה.

ד. שדוחה את הנגעים.

ה. שאברהם נקרא שלם רק אחר שמל [שנא' "התהלך לפני והיה תמים"].

ו. שלולי מצוה זו לא ברא הקב"ה את עולמו [שנא' "אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי"].

בהצלחה!